

ریچارد تاک
اندیشه‌ها بر

ترجمه حسین حسینی

فرهنگ جاوید

فرهنگ جاوید

© www.farhangejavid.com

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵۵۴۳۱ | تلفن: ۰۲۱۶۶۴۸۱۶۳۷

@farhangejavidpub

@farhangejavidpub

@farhangejavid

Richard Tuck

Hobbes

Oxford University Press, 1989

اندیشه‌های

ریچارد تاک

ترجمه حسین بشیریه

دبیر مجموعه: علیرضا جاوید

مجموعه فرهنگ و علوم انسانی

مدیر هنری و طراح جلد: محمد باقر جاوید

ناشر: انتشارات فرهنگ جاوید

صفحه آرا: احمد جاوید

چاپ اول (ویراست دوم): ۱۳۹۷

قیمت: ۵۰۰ تومان

تعداد: ۵۰۰ نسخه

© کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات فرهنگ جاوید محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب مجاز نیست.

Richard, 1949-

تاک، ریچارد، ۱۹۴۹-

اندیشه‌های ریچارد تاک، ترجمه حسین بشیریه، تهران: فرهنگ جاوید، ۱۳۹۷.

۱۸۴ ص. (مجموعه فرهنگ و علوم انسانی)

چاپ اول، طرح نو: ۱۳۷۶.

ISBN: 978-600-8209-01-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۰۹-۰۱-۰

Hobbes

عنوان اصلی:

۱. تامس هابز، ۲. اندیشه ۳. تاریخ، بشیریه، حسین، ۱۳۳۲- مترجم.

۱۹۲ - ۴۱۲۳۹۴۵

۱۳۹۴ ۲۲/۵۲۴/۱۱۴۸ B

فهرست

۹	یادداشت ناشر
۱۳	دیباچه
۱۶	۱ زندگی هابز
۶۸	۲ اندیشه هابز
۱۳۳	۳ تعبیر اندیشه هابز
۱۶۱	۴ نتیجه
۱۶۵	یادداشت‌هایی درباره منابع
۱۶۷	برای مطالعه بیشتر
۱۷۱	نمایه

دیباچه

هابز آفریدگار فلسفه به زبان انگلیسی است. پیش از او در زمینه حوزه‌های تخصصی فلسفه چون متافیزیک، فیزیک و حتی اخلاق چندان مطلبی به زبان انگلیسی نوشته نشده بود. پیش از هابز تنها ریچارد هوکر^۱ را می‌توان متادی فلسفه در انگلستان شمرد، آن‌هم تنها در شاخه کوچکی از فلسفه یعنی فلسفه حقوق. اما پس از هابز و به برکت اندیشه او هیچ حوزه‌ای از پژوهش نبود که زبان انگلیسی برای مطالعه‌اش ناسازگار یا نارسا به‌شمار رود. این دستاورد بزرگی بود، دستاوردی که اغلب مسلم نگاشته می‌شود؛ لیکن تحصیل آن تنها از آن‌رو برای هابز ممکن بود که وی اشراف کاملی بر مشاجرات و مباحثاتی داشت که در زمانه او به زبان سنتی فلسفه یعنی لاتین و نیز به زبان جدید فلسفه یعنی فرانسه جریان داشت. وی پیوسته به زبان لاتین و انگلیسی مطلب می‌نوشت و در حقیقت نمی‌توان بدون مروری بر طیف کامل فعالیت فکری او، بزرگ‌ترین دستاوردش (یعنی لویاتان را

۱. Richard Hooker (۱۵۵۴-۱۶۰۰): فقیه و فیلسوف حقوق، مدافع کلیسای انگلیس در مقابل کاتولیک‌ها و پوریتن‌ها. (مترجم)

که بی‌شک نخستین اثر فلسفی عظیم به زبان انگلیسی است) به درستی فهمید.

چنین مروری بر کل اندیشه‌های به‌ندرت صورت گرفته است. در میان همه فلاسفه احتمالاً هابز بیش از همه در معرض فراموشی نسل‌های بعدی بوده است. چنان‌که در بخش سوم خواهیم دید، دلایل تاریخی روشنی برای این امر وجود دارد؛ اما به‌رحال حقیقت این است که هابز از جهات بسیاری زیان دیده است؛ وی دست‌کم نیمی از وقت و توان خود را در آغاز پیدایش علم مدرن صرف درک آن کرد؛ وی قطعاً به‌اندازه‌ی هریک از متفکران معاصر خود به‌خوبی درک می‌کرد؛ لیکن چون اندیشه‌های او در این باره به‌نحو امپریالیستی و لویاتانی مطرح نشده‌اند، در نتیجه نادیده مانده‌اند. آثاری که حاوی اندیشه‌های علمی هابز هستند، امروزه به‌ندرت خوانده می‌شوند و برخی از آنها حتی از زبان اصلی یعنی لاتین ترجمه نشده‌اند. گرچه لویاتان از جهات بسیار گوناگونی ریشه‌ای است، لیکن هابز خود آن را اثر اصلی خویش حتی در زمینه‌ی مسایل سیاسی و اخلاقی تلقی نمی‌کرد؛ در نتیجه تمرکز (درعین حال توجیه‌پذیر) ما صراحتاً بر اثر برداشت ما از اهداف کلی هابز را مخدوش ساخته است.

بنابراین بررسی اندیشه‌های هابز در اختیار کتابی بسیار مناسب و درخور است، زیرا بازاندیشی درباره‌ی مساعی فکری او متضمن سودمندی‌هایی است که از حوزه‌ی پژوهش‌های تاریخی محض سیاسی فرار می‌رود. اما درعین حال بررسی اندیشه‌های هابز کار دشواری است، زیرا اکثر خوانندگان امروزی آثار او، خواه‌ناخواه از دریچه‌ی تعبیر و تفاسیر نارسایی به او می‌نگرند که در طی دو قرن گذشته عرضه شده‌اند. بنابراین ما مطالب این کتاب را به سه بخش تقسیم کرده‌ایم. در بخش اول شرح زندگانی (حیرت‌آور و جالب) او همراه با زمینه‌های فکری گسترده‌ای که وی در مراحل مختلف زندگی خود از آن‌ها متأثر شده بود، بررسی می‌شوند. در این بخش شرح بسیار مختصر و فشرده‌ای از فلسفه‌ی هابز هم داده می‌شود. در بخش دوم استدلالاتی که در آثار فلسفی او در رابطه با مباحثات جاری درباره‌ی علم، اخلاق، سیاست و مذهب مطرح

گردیده با دقت بیش‌تری می‌شوند. سرانجام در بخش آخر تعبیر مختلفی را که پس از هابز درباره آن استدلال‌ها عرضه شده، مشروحاً بررسی می‌کنیم و آن تعبیرها را با تعبیری که در بخش دوم درباره این استدلال‌ها به‌دست داده‌ایم، مقایسه خواهیم کرد. به‌گمان ما، مفسرین مدرن هابز به‌ناحق اندیشه او را هم به‌صورتی خسته‌کننده و هم دشوارتر از آنچه واقعاً هست، نمایش داده‌اند، حال آن‌که قرار دادن هابز در متن مباحثات و مشاجرات دوران خود از اهمیت او در مباحثات جاری در عصر ما را نه‌تنها کاهش نمی‌دهد، بلکه افزایش هم می‌بخشد.